

УДК 332.12(477)

МАРТЬЯНОВ Максим, здобувач Вінницького національного технічного університету

СТРУКТУРНО-ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Розглянуто основні елементи структурно-інноваційної моделі економічного розвитку регіону. Висвітлено напрями проведення політики щодо впровадження такої моделі органами місцевої влади.

Ключові слова: економіка регіону, модель економічного розвитку, інновації, структурні деформації в економіці.

Мартьянов М. Структурно-инновационная модель экономического развития регионов Украины. Рассмотрены основные элементы структурно-инновационной модели экономического развития региона. Отражены направления проведения политики по внедрению такой модели органами местной власти.

Ключевые слова: экономика региона, модель экономического развития, инновации, структурные деформации в экономике.

Постановка проблеми. В умовах трансформаційних перетворень в економіці України виникли значні структурні деформації, що стали стримуючим фактором соціально-економічного розвитку регіонів країни, зростання доходів населення, розвитку інноваційних видів діяльності. В основі економіки регіонів України наразі переважають ті галузі та види економічної діяльності, що виробляють товари і послуги з низьким вмістом доданої вартості, використанням технологій 3-го і 4-го технологічного укладів, низьким рівнем залучення потенціалу наявного людського капіталу. Як наслідок, одним з найбільш актуальних питань регіональної економічної політики є забезпечення структурних перетворень щодо розвитку інноваційних та конкурентоспроможних видів діяльності.

Збалансування структурних диспропорцій економічної системи є необхідною умовою формування сталого розвитку регіонів та ефективного інституційного середовища в Україні. А це, у свою чергу, вимагає від місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування вибудувати таку модель економічного розвитку регіону, яка б стимулювала такі структурні перетворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми регіонального економічного розвитку досліджували вітчизняні та іноземні вчені:

© Мартьянов М., 2015

У. Ізард [1], А. Гранберг [2], Л. Шевчук [3], З. Варналій [4], В. Воротіна, Я. Жаліла [5]. Разом з тим, на цьому етапі розвитку фінансово-економічних відносин важливим є поглиблення вивчення проблематики структурної перебудови як складової соціально-економічного розвитку регіонів та активізації у них інноваційних процесів.

Метою статті є обґрунтування необхідності переходу на регіональному рівні до структурно-інноваційної моделі розвитку економіки, яка є дієвим інструментом активізації економіки в умовах структурних деформацій та загострення кризових тенденцій.

Матеріали та методи. Під час дослідження використано методи структурно-функціонального аналізу, економіко-математичного моделювання.

Результати дослідження. Структурні деформації економіки – це сформовані протягом тривалого часу перекоси у секторально-галузевій, технологічній, інституційній структурі економіки, що призводять до її низької ефективності, виробництва основної частини валової доданої вартості підприємствами з низьким рівнем переробки продукції та використанням технологій нижчих технологічних укладів.

Подолання структурних деформацій в економіці регіону передбачає розробку і реалізацію певної політики на рівні регіону. Одним із напрямів здійснення такої політики є впровадження структурно-інноваційної моделі (СІМ) розвитку (рис. 1). Під структурно-інноваційною моделлю економічного розвитку регіону розуміється модель, що передбачає забезпечення економічного розвитку регіону шляхом стимулювання структурно-інноваційних перетворень, залучення інвестицій у сектори і галузі економіки, які виробляють товари і послуги з високим рівнем переробки, перехід до наукомістких виробництв шляхом інтенсивного розвитку людського капіталу.

Рис. 1. Основні елементи структурно-інноваційної моделі економічного розвитку регіону

В основу формування СІМ покладено припущення про наявність структурно-інноваційних перетворень, що являють собою послідовні процеси переходу від структури економіки з нижчою глибиною розподілу праці, виробництвом валового продукту з меншою часткою валової доданої вартості та використанням меншої кількості інновацій до такої секторально-галузевої, технологічної та організаційної структури економіки, яка надає можливість поглибити рівень розподілу праці, виробляти продукцію з вищим вмістом валової доданої вартості та застосовувати більше інновацій.

СІМ розвитку економіки регіону є беззаперечною альтернативою для регіонів України, оскільки має суттєві переваги. *По-перше*, її застосування для програмування економічного розвитку регіону дозволяє вийти на траєкторію збалансованого довгострокового зростання, а не лише забезпечити короткострокове пожвавлення економічної активності. *По-друге*, така модель забезпечує підвищення конкурентоспроможності економіки регіону у вітчизняних та міжнародних масштабах. *По-третє*, в рамках моделі робиться суттєвий акцент на розвиток людського капіталу, пріоритетами є інвестування в освіту, науку, інші сфери, напряму пов'язані з розвитком людини і суспільства. *По-четверте*, перехід до структурно-інноваційної моделі створює умови для інвестування у високотехнологічні сектори економіки регіону, поширення інноваційної діяльності та кращих практик використання сучасних технологій (у тому числі і гуманітарних), імплементації їх у повсякденне життя громадян. І, *по-п'яте*, описувана модель економічного розвитку передбачає перехід до ресурсозбалансованої економіки, яка не спричиняє значного екологічного навантаження.

Як видно з *рис. 1*, формування СІМ економічного розвитку регіону передбачає перетворення у секторально-галузевій структурі економіки, технологічних трансформацій, зміни у підходах до менеджменту, інституціях, людському капіталі та соціальному і екологічному середовищі.

Зміни у секторально-галузевій структурі обумовлюють перехід до домінування галузей і видів економічної діяльності, які забезпечують виробництво товарів і послуг з високим рівнем доданої вартості і значним рівнем переробки. Це супроводжується перетоком капіталу і робочої сили у найбільш перспективні галузі економіки, формуванням точок зростання і кластерів на їх основі.

Створення нової секторально-галузевої структури регіональної економіки вимагає проведення активної структурної політики, що включає:

- обґрунтування оптимальної для регіону секторально-галузевої структури економіки;
- стимулювання економічного зростання та підвищення ефективності виробництва на мікрорівні завдяки підтримці формування ланцюжків імпортозаміщення, експортних контрактів і застосування інших опосередкованих інструментів;

- проведення ефективної регуляторної політики з метою зниження транзакційних витрат підприємств за рахунок формування інфраструктури забезпечення підприємницької діяльності. Насамперед йдеться про створення сучасних центрів надання адміністративних послуг, що повинні мінімізувати витрати часу бізнесу на проходження дозвільних процедур;

- розроблення та прийняття регіональних та місцевих (на рівні району, міста обласного значення) довго- або середньострокових програм структурної перебудови. Такі програми повинні містити чітко виписані цілі та завдання із зазначенням пріоритетних для розвитку секторів і галузей економіки. При цьому інші галузеві програми (у сфері будівництва, освіти, житлово-комунального господарства, розвитку малого і середнього бізнесу) мають узгоджуватись з програмою структурної перебудови, виступаючи додатковим інструментом стимулювання структурних зрушень;

- закладання коштів (щорічно під час розроблення обласного та інших місцевих бюджетів) на фінансову підтримку бізнесу у пріоритетних секторах і галузях економіки, створення пільгових умов для оподаткування місцевими податками і зборами таких підприємств (насамперед тих, що займаються НДДКР та провадять інноваційну діяльність). При цьому забезпечувати жорсткий контроль за цільовим характером витрачання коштів і здійснення діяльності у визначених секторах;

- використання кредитних та інвестиційних механізмів стимулювання розвитку високотехнологічних секторів економіки. Зокрема, через такі інструменти, як фонди сприяння інвестиціям, муніципальні банки, укладання договорів з комерційними банками щодо компенсації відсотків за рахунок державного і місцевих бюджетів по кредитах, наданих на фінансування проектів у пріоритетних для регіону галузях економіки. Важливу роль у цьому процесі відіграє також налагодження співробітництва з програмами Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, іншими міжнародними фінансовими організаціями та фондами щодо залучення коштів на потреби якісного оновлення економічної бази та проведення підтримки регіональної політики;

- розвиток механізму державно-приватного партнерства, активне його застосування для реалізації інфраструктурних проектів;

- стимулювання створення інноваційних кластерів у сукупності пріоритетних галузей економіки, проведення політики залучення іноземних та вітчизняних інвестицій у такі кластерні утворення.

Розглянемо один з найпростіших варіантів моделі Колемаєва, яка в загальному вигляді демонструє напрями вирішення проблеми провадження структурної політики [6, с. 281].

У структурі економіки умовно можна виділити три сектори: виробництва предметів праці; засобів виробництва; товарів і послуг по-

всього споживання, обсяг випуску кожного з яких визначається виробничою функцією:

$$Y_i = F(K_i, L_i). \quad (1)$$

При цьому повинні виконуватись баланси трудових ресурсів, інвестицій та виробленої продукції

$$\begin{aligned} L &= L_1 + L_2 + L_3, \\ I &= I_1 + I_2 + I_3, \\ Y &= Y_1 + Y_2 + Y_3, \end{aligned} \quad (2)$$

де L, I, Y – відповідно кількість зайнятих у економіці, обсяг капітальних інвестицій і загальний обсяг випуску;

L_i, I_i, Y_i – відповідно кількість зайнятих, обсяг капітальних інвестицій і величина випуску i -го сектора економіки.

Обсяг основних фондів i -го сектора (K_i) змінюється відповідно до рівняння:

$$\frac{dK_i}{dt} = -\mu K_i + I_i, \quad (3)$$

де μ – ступінь зносу основних засобів.

Таким чином, обсяг основних засобів, що задіяні у кожному з секторів, визначається швидкістю їх зносу, величиною інвестицій у модернізацію та оновлення основних засобів.

У початковий момент часу випуск в економіці розподілений між секторами таким чином:

$$Y = a_1 Y + a_2 Y + a_3 Y, \quad (4)$$

де a_i – частка i -го сектора у випуску економіки.

Частки кожного із секторів у розподілі трудових та інвестиційних ресурсів визначаються за формулою:

$$\theta_i = \frac{L_i}{L}; s_i = \frac{I_i}{I}, \quad (5)$$

де θ_i – частка зайнятих у i -му секторі економіки;

s_i – частка інвестицій у i -й сектор економіки.

Структурну схему трисекторної моделі економіки наведено на *рис. 2*.

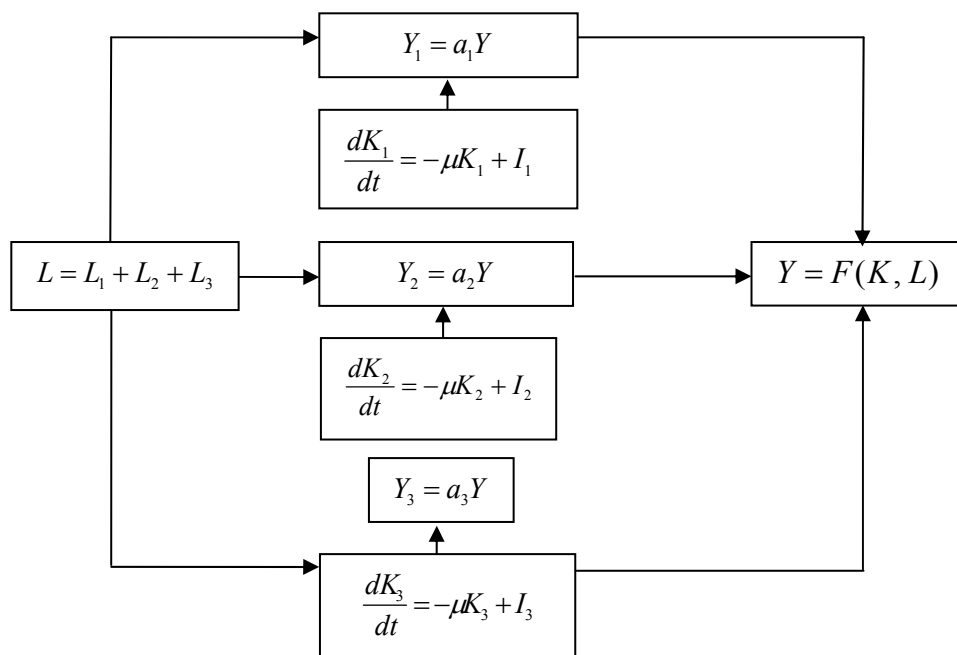

Рис. 2. Структурна схема трисекторної економіки [6]

Проведення структурної політики у трисекторній економіці полягає у такому впливі на параметри θ_i та s_i , щоб досягти розподілу трудових та інвестиційних ресурсів, який забезпечує максимальне зростання валового продукту, перехід до структури економіки з переважанням секторів економіки, в яких відбувається глибока переробка продукту зі створенням значної кількості валової доданої вартості.

Паралельно зі змінами у секторально-галузевій структурі економіки структурно-інноваційна модель передбачає зміни у технологічній структурі економіки, оскільки використання і поширення нових технологій є важливою передумовою структурних трансформацій. На початковому етапі цього процесу важливою є участь і підтримка держави. Адже трансфер технологій досить затратний та потребує значних фінансових впливань, а також створення належних податкових, регуляторних, інституціональних умов для стимулювання процесів з технологічної модернізації [7].

Відповідно до чинного законодавства [8; 9] місцеві органи виконавчої влади мають такі інструменти для проведення регіональної технологічної політики:

- реалізація комплексних програм технологічного оновлення підприємств, що належать до комунальної сфери власності;
- створення регіональних баз даних про технології та їх складові, поширення інформації про технологічні потреби регіону з метою залучення інвестицій для фінансування цих потреб;

- участь у міжнародному науково-технічному співробітництві;
- фінансування досліджень з питань технологічного переоснащення підприємств регіону у межах, передбачених відповідним бюджетом коштів;
- сприяння створенню та розвитку інфраструктури трансферу технологій у регіоні.

При цьому регіональна технологічна політика повинна узгоджуватись з державними пріоритетами, які передбачають стимулювання розвитку інноваційних технологій у таких напрямках: впровадження енергоефективних та ресурсозберігаючих технологій; освоєння нових технологій виробництва матеріалів, створення індустрії наноматеріалів; впровадження нових технологій для якісного обслуговування в медицині; розвиток сучасних інформаційних, телекомунікаційних технологій [10].

Структурно-інноваційні перетворення передбачають відповідні інституційні зміни, які знімають організаційні бар'єри і сприяють масовому впровадженню інновацій. Інституційні зміни мають передбачати ефективно правове та організаційне забезпечення усіх елементів інноваційного процесу: продукування наукових знань та інновацій, їх комерціалізація та використання, інформаційне забезпечення інноваційного розвитку, державне управління цим розвитком на різних рівнях, освіту, перепідготовку і підвищення кваліфікації кадрів, формування інноваційної культури суспільства.

Політика зі створення інститутів підтримки інновацій повинна стати одним з головних напрямів дій регіональної влади. Значна частина інструментів з формування сприятливого інституціонального середовища знаходиться на рівні державної влади (прийняття законів, нормативно-правових актів уряду, які регулюють відносини у сфері інноваційної і науково-технічної діяльності; створення потужних фондів підтримки інновацій чи державних банків реконструкції і розвитку). Однак це не означає неможливості проведення відповідної політики на рівні регіонів [11].

Важливим елементом такої політики є реалізація середньострокових програм інноваційного розвитку з реальним підкріпленням їх фінансування з місцевих бюджетів, залученням коштів державного бюджету на впровадження таких заходів. Реалізація подібних програм потребує створення відповідної інноваційної інфраструктури. Об'єкти такої інфраструктури, що передбачені Постановою Кабінету Міністрів України від 14.05.2008 № 447 [12], включають: бізнес-інкубатори, технологічні парки, регіональні центри науки, інновацій та інформатизації, контактні центри, інститути інноваційної та науково-технічної експертизи, підрозділи з питань інтелектуальної власності у вищих навчальних закладах, центри трансферу технологій.

Ключовими функціями таких об'єктів повинна стати координація інноваційної діяльності на рівні регіону, здійснення трансферу технологій,

проведення просвітницької діяльності щодо питань інновацій і технологічного розвитку. Водночас критично важливим є створення організацій, що здійснюватимуть функції фінансування інноваційних проєктів (венчурні фонди, муніципальні та регіональні банки розвитку).

Обов'язковою умовою формування структурно-інноваційної моделі економічного розвитку регіону є підвищення ролі людського капіталу в економічних процесах. Теорія людського капіталу почала активно розвиватись у другій половині ХХ ст. завдяки працям Т. Шульца, Г. Беккера, Дж. Мінцера [13; 14; 15] та сприяла формуванню нової системи поглядів на процеси витрат на освіту, охорону здоров'я та соціальне забезпечення. Якщо раніше ці витрати сприймалися як споживчі (з метою одержання відповідних послуг), то теорія людського капіталу розглядає їх як інвестиції у знання, навички, компетенції людини, які можуть використовуватись для одержання вищих доходів у майбутньому. Таким чином, потрібно приділити велику увагу створенню умов для розвитку людського капіталу, мінімізації трудової міграції, удосконаленню системи надання освіти, адже підвищення якості робочої сили, яка має низькоеластичний попит, зміна ставок оподаткування та розвиток окремих видів діяльності сприятиме збільшенню фінансової стійкості бюджетів місцевого самоврядування.

Теорія людського капіталу акцентує увагу на тому, що саме людина, її творчі здібності, підприємницькі навички є головним ресурсом економіки. При цьому сам людський капітал розуміється як інтенсивний виробничий фактор розвитку економіки, суспільства та сім'ї, що включає освічену частину трудових ресурсів, знання, інструментарій інтелектуальної і управлінської праці, середовище трудової діяльності, що забезпечує ефективне і раціональне функціонування людського капіталу як виробничого фактору розвитку [16].

Політика щодо розвитку людського капіталу в рамках переходу до структурно-інноваційної моделі розвитку передбачає:

- максимальне залучення інвестицій в освітній сектор, насамперед у рамках підготовки фахівців, що працюватимуть на підприємствах високотехнологічного сектора з високим рівнем продуктивності праці;
- стимулювання бізнесу до створення робочих місць у наукоємних секторах і галузях економіки, зокрема через механізми пільгового кредитування, створення спеціальних економічних зон, організації технопарків, венчурних фондів;
- забезпечення фінансових, інституційних, організаційних умов для розвитку фундаментальної, прикладної науки, проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, формування ланцюжків "наука – прикладні розробки – виробництво";
- підвищення ефективності бюджетного фінансування науково-дослідних робіт за рахунок оптимізації мережі бюджетних наукових установ, збільшення фінансування наукових проєктів, яке розподіляється на конкурсній основі (на основі грантів).

Оскільки економічний розвиток регіону є лише складовою єдиної системи, важливо наголосити, що він має відбуватися злагоджено та не вступати у протиріччя із соціальним та екологічним розвитком. Такий розвиток прийнято називати збалансованим. Відповідно до визначення Комісії ООН зі сталого розвитку його мета – задоволення потреб сучасного суспільства, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби [17]. Концепція сталого (або збалансованого) розвитку, на відміну від традиційних економічних концепцій, не ставить за мету максимізувати корисність чи прибутки будь-якою ціною, а зміщує фокус у бік рівномірного досягнення цілей у всіх сферах життя окремої людини та суспільства в цілому.

При цьому формування сприятливого соціального середовища передбачає існування такої системи взаємовідносин та "правил гри", за яких кожна людина має можливості для всебічного розвитку особистості, самі взаємовідносини базуються на принципах довіри. Водночас ефективно працює система соціальних ліфтів, що дозволяє представникам різних прошарків суспільства отримувати дивіденди від власних здібностей. Таке середовище повинно передбачати доступ людей до основних соціальних благ: освіта, охорона здоров'я, соціальне забезпечення.

Як стверджує Е. Лібанова, відсутність належної ув'язки економічної ефективності з соціальною справедливістю і результативністю, невирішеність багатьох соціальних проблем, деформації і незрілість відповідних соціальних інститутів, дезінтеграція суспільства та повільне визрівання тих соціально-економічних груп населення, які мають стати рушійною силою подальших ринкових та інноваційних перетворень, гальмує власне економічний розвиток. При цьому переважання матеріало-, енерго- й трудомісткого виробництва, реалізація витратного варіанта економічного зростання в Україні обертається кількісним вичерпанням й якісним виснаженням не лише природно-матеріальних, але й людських ресурсів (що, зокрема, втілюється у погіршенні стану здоров'я й підвищенні смертності населення), і є одним з індикаторів загострення протиріччя між економічними та соціально-демографічними аспектами суспільно-економічного розвитку (яке притаманне екстенсивному його типу) [18].

Висновки. Результати проведеного аналізу свідчать, що в сучасних умовах розвитку економіки українських регіонів, проблема структурної перебудови та активізації інноваційних процесів є однією з ключових. Її розв'язання потребує проведення якісно нового виду економічної та регіональної політики, що в своїй основі повинна містити комплекс заходів із формування структурно-інноваційних моделей економічного розвитку. Доведено, що впровадження зазначеної моделі може здійснюватись з використанням інструментарію, який є в розпорядженні органів виконавчої влади та місцевого самоврядування

регіонального рівня, із залученням ресурсу центральної влади під конкретні програми структурно-інноваційного розвитку.

При цьому комплекс заходів з переходу функціонування економіки регіону з традиційної до структурно-інноваційної моделі повинен включати стимулювання структурних зрушень у секторально-галузевій і технологічній структурі економіки, відповідні інституційні перетворення, формування нової якості людського капіталу, побудову соціально та екологічно збалансованої економіки. Лише такий комплекс може забезпечити реальний вихід економіки на траєкторію збалансованого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Изард У.* Методы регионального анализа: введение в науку о регионах / У. Изард ; пер. с англ. — М. : Прогресс, 1966. — 660 с.
2. *Гранберг А. Г.* Основы региональной экономики : учеб. для вузов / А. Г. Гранберг. — 4-е изд. — М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2004. — 495 с.
3. *Шевчук Л. Т.* Регіональна економіка : навч. посіб. / Л. Т. Шевчук. — К. : Знання, 2011. — 319 с.
4. *Варналій З. С.* Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / З. С. Варналій. — К. : НІСД, 2007. — 768 с.
5. *Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла.* — К. : НІСД, 2010. — 288 с.
6. *Колемаев В. А.* Математическая экономика : учеб. для вузов / В. А. Колемаев. — 2-е изд. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 399 с.
7. *Мартьянов М. П.* Структурні деформації як фактор стримування економічного розвитку Вінницького регіону / М. П. Мартьянов // Регіональна економіка. — 2012. — № 4.
8. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 4 лип. 2002 р. № 40-IV. — Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.
9. Закон України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій" від 14 верес. 2006 р. № 143-V. — Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.
10. Закон України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" від 8 верес. 2011 р. № 3715-VI. — Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.
11. *Небава М. І.* Інституційні аспекти відродження динамізму і конкурентоздатності національної економіки / М. І. Небава, М. П. Мартьянов // Вісн. Донец. нац. ун-ту. — 2010. — № 1.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 трав. 2008 р. № 447 "Про затвердження Державної цільової економічної програми "Створення в Україні інноваційної інфраструктури" на 2009–2013 роки". — Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.
13. *Shultz T.* Human Capital in the International Encyclopedia of the Social Sciences / T. Shultz. — N.Y. — 1968.— Vol. 6.
14. *Becker Gary S.* Human Capital / G. S. Becker. — N.Y. : Columbia University Press, 1964.

15. *Mincer J.* The Production of Human Capital and The Lifecycle of Earnings: Variations on a Theme / J. Mincer. — Working Paper of the NBER. — 1994. — № 4838 (Aug.).
16. *Корчагин Ю.* Широкое понятие человеческого капитала [Електронний ресурс] / Ю. Корчагин. — Режим доступу : <http://www.lerc.ru/?part=articles&art=3&page=22>.
17. *Report of the commission on sustainable development on its first session* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=E/CN.17/1993/3/Add.1&Lang=E.
18. *Людський розвиток в Україні: реалізація інноваційних складових* : кол. монографія / за ред. Е. М. Лібанової. — К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2008.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2014.

Martyanov M. Structural and innovation model of the economic development of Ukraine's regions.

Background. In terms of transformational changes Ukraine's economy has experienced significant structural deformation that has become a deterrent factor of socio-economic development of the country, income growth, the development of innovative activities. At the heart of the regional economy of Ukraine dominate industry and economic activities that produce goods and services with low added value, using the technology of the 3rd and 4th technological structure, low potential involvement of existing human capital to solve economic issues. As a result, one of the most urgent issues of regional policy is to ensure structural change towards the development of innovative and competitive types and activities.

Analysis of recent research and publications showed that despite the significant number of publications on economic restructuring and innovation, restructuring issues as part of the socio-economic development and activation of innovative processes have not been studied enough.

The aim of the article is to rationalize the transition on the regional level to structural and innovative economic development as an effective tool of revitalization of the economy in terms of structural deformations and aggravation of the crisis tendencies.

Material and methods. The study used methods of structural and functional analysis, economic modeling.

Results. As part of the study the basic preconditions and factors that contribute to the formation of structural and innovative models of regional economies were examined. Basic structural elements of an innovative model that includes changes in sector and technological structure of the economy, human capital, creation of effective institutions and favorable social and ecological environment were studied.

Conclusion. The analysis carried out in the article shows that in today's economic development of Ukrainian regions the problem of restructuring and revitalization of innovation processes is a key one. Its solution requires a qualitatively new kind of economic and regional policy that basically should contain a set of activities to create innovative structural models of economic development. Introduction of this model can be performed using the tools available in the executive and local authorities at the regional level, involving central government resources for specific programs of structural innovation development.

Keywords: economy of the region, economic development model, innovation, structural deformation of the economy.

REFERENCES

1. *Izard U.* Metody regional'nogo analiza: vvedenie v nauku o regionah / U. Izard ; per. s angl. — M. : Progress, 1966. — 660 s.
2. *Granberg A. G.* Osnovy regional'noj jekonomiki : uceb. dlja vuzov / A. G. Granberg. — 4-e izd. — M. : Izd. dom GU VShJe, 2004. — 495 s.
3. *Shevchuk L. T.* Regional'na ekonomika : navch. posib. / L. T. Shevchuk. — K. : Znannja, 2011. — 319 s.
4. *Varnalij Z. S.* Derzhavna regional'na polityka Ukrainy: osoblyvosti ta strategichni priorityty : monografija / Z. S. Varnalij. — K. : NISD, 2007. — 768 c.
5. *Derzhavne upravlinnja regional'nym rozvytkom Ukrainy* : monografija / za zag. red. V. Je. Vorotina, Ja. A. Zhalila. — K. : NISD, 2010. — 288 s.
6. *Kolemaev V. A.* Matematicheskaja jekonomika : uceb. dlja vuzov / V. A. Kolemaev. — 2-e izd. — M. : JuNITI-DANA, 2002. — 399 s.
7. *Mart'janov M. P.* Strukturni deformacii' jak faktor strymuvannja ekonomichnogo rozvytku Vinny'kogo regionu / M. P. Mart'janov // Regional'na ekonomika. — 2012. — № 4.
8. Zakon Ukrainy "Pro innovacijnu dijial'nist'" vid 4 lyp. 2002 r. № 40-IV. — Rezhym dostupu : <http://rada.gov.ua>.
9. Zakon Ukrainy "Pro derzhavne reguljuvannja dijial'nosti u sferi transferu tehnologij" vid 14 veres. 2006 r. № 143-V. — Rezhym dostupu : <http://rada.gov.ua>.
10. Zakon Ukrainy "Pro prioritytni naprijamy innovacijnoi' dijial'nosti v Ukraini" vid 8 veres. 2011 r. № 3715-VI. — Rezhym dostupu : <http://rada.gov.ua>.
11. Nebava M. I. Instytucijni aspekty vidrodzhennja dynamizmu i konkurentozdatnosti nacional'noi' ekonomiky / M. I. Nebava, M. P. Mart'janov // Visn. Donec. nac. un-tu. — 2010. — № 1.
12. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 trav. 2008 r. № 447 "Pro zatverdzhennja Derzhavnoi' cil'ovoi' ekonomichnoi' programy "Stvorennja v Ukraini innovacijnoi' infrastruktury" na 2009–2013 roky". — Rezhym dostupu : <http://rada.gov.ua>.
13. *Shultz T.* Human Capital in the International Encyclopedia of the Social Sciences / T. Shultz. — N.Y. — 1968.— Vol. 6.
14. *Becker Gary S.* Human Capital / G. S. Becker. — N.Y. : Columbia University Press, 1964.
15. *Mincer J.* The Production of Human Capital and The Lifecycle of Earnings: Variations on a Theme / J. Mincer. — Working Paper of the NBER. — 1994. — № 4838 (Aug.).
16. *Korchagin Ju.* Shirokoe ponjatje chelovecheskogo kapitala [Elektronnij resurs] / Ju. Korchagin. — Rezhym dostupu : <http://www.lerc.ru/?part=articles&art=3&page=22>.
17. *Report of the commission on sustainable development on its first session* [Elektronnij resurs]. — Rezhym dostupu : http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=E/CN.17/1993/3/Add.1&Lang=E.
18. *Ljuds'kyj rozvytok v Ukraini: realizacija innovacijnyh skladovyh* : kol. monografija / za red. E. M. Libanovoi'. — K. : In-t demografii' ta social'nyh doslidzhen' NAN Ukrainy, 2008.